

PIERWSZA ROCZNICA

23 marca 1995 roku ukazał się pierwszy numer „Nordy”. Mijają więc jej pierwsze urodziny. Nie trzeba tłumaczyć jak trudno dziś stworzyć pismo o profilu społeczno - literacko - kulturalnym, które jest w stanie utrzymać się na rynku zachowując odpowiedni poziom i charakter. Używający rok udowodnił, że pismo kaszubskie jest bardzo potrzebne.

Świadczą o tym niezliczone sygnały popierające naszą inicjatywę sprzed roku. Mamy nadzieję, że kolejny rok przyniesie nie mniej satysfakcji i przede wszystkim korzystnych zmian. W najbliższej przyszłości najważniejszym zadaniem redakcji jest, aby „Norda”, zgodnie z nazwą, stała się pismem dostępnym na całym obszarze nordy Kaszub.

„Pięknie brzmi od ołtarza,,

Ksiądz Edmund Skierka jest proboszczem nowej parafii pw. Matki Boskiej Licheńskiej Bolesnej Królowej Polski w Gdyni - Babich

ks. kpt. Edmund Skierka - proboszcz parafii MBL w Babich Dołach

Dołach. Przed erygowaniem tej parafii był wikariuszem w Gdyni - Małym Kacku. Pochodzi z Kiełpina pod Kartuzami. W środowisku kaszubskim znany jest jako wielki miłośnik i propagator języka kaszubskiego. Był pierwszym kapłanem, który w sposób regularny, w cyklu miesięcznym, zaczął odprawianie mszy z ka-

szubską liturgią słowa. Parafianami ks. Skierki, oprócz rdzennych Kaszubów, są także - i to w większości - żołnierze Wojska Polskiego. Posługę wśród nich pełni w randze kapłana WP.

E.P. W jakich okolicznościach zaczął ksiądz regularne odprawianie mszy świętych w języku kaszubskim?

ks. E.S. To się zaczęło w 1987 roku w Gdyni - Małym Kacku, w kościele pw. Chrystusa Króla. Odprawiałem już wcześniej msze za ojczyznę. Wiadomo w jakiej sytuacji ona wtedy była. W pewnym momencie zapragnąłem modlić się również za moją małą ojczyznę, a więc za Kaszuby i lud kaszubski. Mało gdzie i do tego sporadycznie wówczas odprawiano msze z kaszubską liturgią słowa.

E.P. Mały Kack to dziś już przedmieście Gdyni. Z jakim odbiorem spotkała się księdza inicjatywa?

ks. E.S. Pamiętam, że ludzie przyjeśli ją z wielkim zachwytem. Przecież ci parafianie to w dużym procencie Kaszubi. Dlatego też na mszach zawsze było pełno wiernych. Byli również przedstawiciele Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego z Gdyni. Coraz więcej ludzi przyjeżdżało z zewnątrz, nawet z mojej rodzinnej miejscowości tj. Kiełpina Kartuskiego, a także z Żukowa, Wejherowa i innych.

cd. na str. 4

Projektowany podział administracyjny Pomorza

Kaszuby w jednym województwie?

Ujawniono niemalże tajny projekt podziału terytorialnego kraju, lansowany przez SLD i Leszka Millera, nowego szefa Urzędu Rady Ministrów. Okoliczności pozwalają sądzić, że jest to poważny projekt, mający poparcie liczących się sił politycznych i zbieżny jest z pomysłami ekip solidarnościowych.

Według tego pomysłu Polska dzieli się na dwanaście województw - dużych regionów. Województwo Gdańskie ma być bardzo duże, drugie po Wielkopolsce. Z wykresu widać, że autorzy bardziej starali się zaprojektować równe wielkości województw niż podzielić je według granic kulturowo-historycznych.

Nas powinno cieszyć, że Kaszuby po

raz pierwszy mają znaleźć się w jednym województwie, ale niestety, w nazwie nie pojawiają Kaszuby, chociaż stanowią niemalże połowę terytorium. Pojawia się Śląsk, Warmia, Mazury, Mazowsze, Wielkopolska. Nasz region wg tego projektu ma nosić nazwę Pomorza Nadwiślańskiego. Geograficznie, może to i dobra nazwa, ale historycznie nigdy nie występowała i jest bardziej pomysłem uczonych niż stworzona przez życie.

Poza tym, przyklejenie Kujaw do Gdańska wydaje się sztuczne i chyba nie spotka się z entuzjazmem samych zainteresowanych. Mimo to jest to bez wątpienia lepsza koncepcja niż dwie pozostałe (17 i 25 województw).

K.Klawiter

CĚZ JE CZĚC

W niedzielę 10 marca Chmielęński Oddział Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego obchodził swoje 25. lecie. Z tej okazji w kościele w Wygodzie odbyła się uroczysta koncelebrowana msza święta pod przewodnictwem miejscowego proboszcza ks. Bogdana Drozdowskiego. Ewangelię odczytał i homilię wygłosił w języku kaszubskim ks. Jacek Dawidowski pochodzący z Borzestowa, obecnie proboszcz w Nowej Karczmie pod Kościerzyną. Po mszy zebrani goście spotkali się w Szkole Podstawowej w Borzestowie, gdzie była okazja wspominać o minionych latach pracy dla kaszubszczyzny oraz omówić przygotowania do zbliżającego się jubileuszowego (25 lat) konkursu prozy i poezji kaszubskiej „Rodnô Mowa”. Obecny był m.in. wicewojewoda Józef Borzyszkowski.

W WTC Expo rozpoczął się w piątek 15 marca festiwal sztuki kulinarnej Gastro-Expo '96. Trwał przez trzy dni. Amatorzy potraw regionalnych mogli skosztować wyrobów kaszubskich gospodyń, które zostały specjalnie przygotowane na tę okazję. Na imprezie występował także kaszubski zespół folklorystyczny „Chmielanie”.

W piątek 22 marca o godzinie 17.00 rozpocznie się spotkanie autorskie z Tadeuszem Bolduanem autorem książki zatytułowanej „Burmistrz”. Miejscem spotkania jest Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko - Pomorskiej w Wejherowie, przy ul. Klasztornej 1 (Pałac Przebendowskich). Redaktor T. Bolduan

opisał w swojej książce tragiczne losy swego ojca Teodora, przedwojennego burmistrza Wejherowa.

Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko - Pomorskiej organizuje w swojej siedzibie również promocję nowego dzieła Hanny Popowskiej - Taborskiej i Wiesława Borysia pt. „Słownik etymologiczny kaszubszczyzny”. Autorzy są profesorami Uniwersytetu Warszawskiego. Wprowadzenie do dyskusji wygłoszą profesorowie UG Edward Breza i Jerzy Treder. Promocja rozpocznie się o godzinie 16.30, w dniu 26 marca br.

Od pewnego czasu w Kartuzach trwa dyskusja na temat imienia, jakie ma otrzymać Szkoła Podstawowa nr 5. Kartuskie Stronictwo Narodowe proponuje by patronem został Roman Dmowski. Natomiast działacze kaszubscy optują za kandydaturą znakomitego poety kaszubskiego Jana Rompskiego. Również redakcja „Nurdy” całą duszą przyłącza się do tej drugiej propozycji.

Poczynania dyrektora Kaszubskiej Szkoły Podstawowej na Głodnicy doceniły zagraniczne fundacje nagradzając szkołę w konkursie na program współpracy między mniejszościami etnicznymi. W grudniu ubr. oddział Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego w Głodnicy, Stowarzyszenie Gryf oraz Urząd Gminy w Lini przesyła na konkurs, rozpisany przez Fundację Stefana Batorego, króla Baudouina i Europejską Fundację Kultury, projekt pt.: Kaszubska Szkoła Podstawowa, który zdobył uznanie tych instytucji.

(ep)

Gôdómë pò kaszëbskù VI

Lekcëjô XII

Staszk. To bëła pò prôwdze dobrô ùdba, żebë sã wëbrac dzysô do teatru. Że cë to przëszło prawie do głowë?

Jank. Jô to ju chùtëzi miôł so ùdboné jic na nen pòkôzk. Mie wiele lëdzy miało gôdoné, że òn je baro fejn i to wejle sã dokładnie sprôwdzëło.

Bernadka. Jô ju dôwno sã tak do-brze nie ùbawia jak dzysô. To bëło wôrt ôbezdrzec taką ale kômédiã.

Mariczka. Mie jesz sã chce smiôc, czëj wspômnã, jak nen szportowny gôsc sã spitôł kelnera, czë nen mùzykeńt w restauracji grô dëcht wszëtkô...

S. ...a kelner na to - „Kò gwës, a co òn mô zagrać?” „Kò niech zagraje w bilard, bądze w kùńcu spòkój”.

J. Abò na białka, co mia karcana chòrobã: „Serce ji klepie za chùtkò, krziż jã bòli, pikò jã w bòkù, a na dodòwk w nocë wëje jak najé Karo”.

B. Jo, pò prôwdze to bëło ùdoné. A pamiãtôta jak nen Gòrsczi przëszed w ti kùńsztowny mùcë a Frãc gò spitôł: „Je to czòpka, co tã môsz na łepie”...

M. jo, a nen mù na to: „A je to łep, co tã môsz pòd czòpkã?”

S. Wiéta wa, ti dwòje Labùdów tãz bëłë bezbłãdny. Òni bëłë ju dwadzesce piãc lat ze sobã żeniãli i jak sã fejnko pòtrafilë dogòdac.

J. Jo, wiedno pò równo dzelëłë swòje mësłë. Òna mia swòje, a òn swòje.

B. Mie nôbarzi smiészno bëło z tich, co sedzelë przed nama. Nè co ti wëstwòrzëlë to nie je do ôpisanio.

M. Naprôwdã, jô tãz jesz taczich nie widza, żebë tak sã chto chachòtac móg.

S. Że jima te brzëché wëtrzymalë, to je ale wiele. A przëzdrza wa sã na tich w slédnym rzãdze. Ti nie bëłë nick lepsi.

J. Bënòmni lëdze mają tu leżnosc ôdetchnac përnã ôd codniowëch tòklów.

B. To bë jesz móg pò prôwdze wiele gadac. Jô mësłã, że mùszimë czãscy sã wëbierac do teatru.

M. Jo, môsz prôwdã. Mie sã widzy, że za jaczis czas më tu sã znòw ùgòdómë, a tereska chcemë jic ju pòd dodóm. Tam sã jesz resztã dopòwiémë.

J. Nè i wa mùszita sã dali brac za ùczbã, bò to ju wiele czasu nie ôstało, a më dwaji kùreszce wniesenië no biurkò w mójã jizbã, bò sòm jô bë nie dôł radë.

*Eugeniusz Prëczkòwsczi
Eugeniusz Gòtãbk*

Emisja nastąpi w magazynie kaszubskim „Rodnô Zemian”, w niedzielę 24 marca, o godzinie 8.45, na II i III programie TVP.

Nastanié zymkù na Kaszëbach

Jak swiat swiatã wiedno w strumiannikù kùnczi sã zëma a nastòwò zymk.

A jak co bëło wiedzec z przëpòwiôstków, ùstawionëch wedle swiãtëch mionów w kalãdòrzu. Przódë na Kaszëbach, bëło bez niechtëmëch przëjãtë, że zymk sã zacinô na Kazmiërza, to je 4 strumiannika. Temù sã rzekło: „Na Kazmiërza dzëń z nocã sã zmierz”. Gòdelë tãz: „Na swiãtégò Kazmiërza wëlatëje skòwronk spòd pierza, ale czasã mù dzòbk zamiarznie”, czë „Na swiãti Kazmiërz mrówka na wiërzch”.

Z leżnotë 12 strumiannika pòwiôdajã: „Na swiãtégò Grzegòrza jidã rzëczy do mòrza. Pò swiãtim Grzegòrzu ju ni ma tegò gòrzu.”

Tedë młodzëzna ë dzecë w niechtëmëch najich stronach wedle stòrégò zwëkù, niosã bez wies z wiòldzim trzòskã kùklã ze stómë, gdzie splotłë warkòcze to sã spërë. Nã kùklã zwiã Paniã Zëmã, i nëkajã z nią do rzëczy czë jezora. Czëj jã topiã tedë wrzeszczã: „Na Grzegòrza słuńce nëkò zëmã do mòrza!”, „Je ju pò zëmie, terò cepli bądze”.

W jinëch stronach pòdobny zwëk je znóny z „marzannã”. W nen czas zacinô sã łowienië łososa, temù jastamiczi rëbòcë pleszczã: „Na swiãtégò Grzegòrza bieżij rëbòkù do mòrza”.

Tedë reno przë pierszim slunuszkù na sztrãdze bëło swiãcenië laskòrnów, tj. niewòdu na łososa. Bëło wiedzec, bë w ten czas nie darowòł, żebë jakò białka przë tim bëła. Pòtemù pierszi nã sec cësnie w mòrze szëper, a jinszi jemù le pòmògajã.

Kaszëbszi gbùrze 19 strumiannika, wedle zwëkù, rëchtowelë sã do robòtë w pòlu. Jak przënòlégò te dnia, chòc jednã sczibã ôdòdrac, bò sã wié, że: „Na swiãtégò Józwa bez pòle bròzda”. W Józwa tãz je czas na to, bë pszczelòrze zazdrzelë w pnie ë kòszczy, jak tãz tam sã mają jich pszczolë.

W dzën tegò patrona brudezi a rozlazłë tj. „pannë z odzysku” mòdlã sp ò dobrã zëńbã, temù sã pòwiôdò: „Na swiãtégò Jopa gdowë ë dzëwczãta proszã ò dobrégò chłopa”. Gòdò sã tãz, że: „Swiãti Józef wiatrë dlugã krëkwia wëgòniò”. C z tegò wëchòdò? Kò to, że rëchtuje sã zymkòwë wiodro. Je to doch redosc, że całi swiat bűdzy sã do żëcégò, temù nòstarszi Kaszëbi zdajã, żebë to slunuszkò bëło coròz wëzi. Jakno je w niechtëmëch kòrbiònkach, na przimiòr: „Na marzec colemało jiscy sã starzec”. Je tãz tak, że:

„Nieròz marzec pòkòze rzëc”. Temù: „Ceszi sã starzec jak minie marzec”.

Wedle astronomów zymk zastòwò jeden dwadzesztégò strumiannika. Ale gòdajã, że zemian sã ôdecknie w Zwiastowanië Pańszcë na MB Strumiannã, czë jinaczi Roztwòrnã. A za słowòrzã Zëchtë przëbòczã: „Na Roztwòrnã zemian sã roztwièrò i wëlòzajã z ni robòczy, a żabóm ë znijóm òdmikajã sã pëszci zarosłë òb zëmã. Bűdzą sã pszczolë w kòszkach ë wròcajã bòcòné.” Bëło tãz w zwëkù, żebë chòc zacząc sëw grochù, bò rzekło sã: „Czëj bądzesz sòł w marcu, to gò mdzesz warzil w garcu, a czëj w maju, to bądzesz warzil w jaju”.

Jakbë nie prawie ë różnë pòrzekadła przëbòczëwac nòtëra mò wiedno swòje prawa, a nieròz sprawi nama figle.

*Je to wiòlgò redota,
czëj sã mò do lata.
Kò tak wiedno mdze,
że zymk pò zëmie je.*

Małowiele na teli

Henryk Sirwind - Łukowicz

„NADE WSZYSTKO NALEŻY MIŁOWAĆ”*

Tekst poniższego przemówienia został wygłoszony podczas mszy świętej z kaszubską liturgią słowa odprowadzonej przez księdza kapitana Edmunda Skierkę w Babich Dołach dnia 19 marca 1996 roku. Jej intencją była rychła beatyfikacja Sługi Bożego Konstantyna Dominika.

Redakcja

SŁUGA BOŻY #
Ks. Biskup Konstantyn Dominik

Czcigodni Kapłani - Drodzy i zacni obecni!

„Pamiętajcie o swych przełożonych, którzy głosili wam słowa Boże, rozpamiętujcie koniec ich życia, naśladujcie ich wiarę” - to słowa listu do Hebrajczyków, które przychodzą na myśl, gdy chcemy uczcić 54. rocznicę zgonu naszego Dominiczka. Powtarzam, Dominiczka! - gdyż tak Go zwaliśmy i zwać będziemy po koniec naszych dni - my, naocni, nieliczni już dzisiaj świadkowie Jego życia.

Mijają wieki i lata, pozostają rocznice życia Kościoła św., ojczyzny, regionu, rodzin i osób. Rocznice, które nie mogą być zapomniane, a przeciwnie - podtrzymywane, jako nauka dla obecnych i przyszłych pokoleń.

W dniu 7 marca minęła 54. rocznica zgonu biskupa sufragana chełmińskiego Konstantyna Dominika - syna regionu kaszubskiego, syna ziemi swarzewskiej, gdzie jego rodzina w Pierwoszynie, Babich Dołach, Gnieździe, żyła bogobojnie i ofiarnie.

Zastanówmy się. Dzisiaj mówimy o 54 rocznicy zgonu. A w roku 1997 obchodzić będziemy, jesteśmy

zobowiązani w całej dawnej diecezji chełmińskiej, 100. rocznicę święceń kapłańskich, 100. rocznicę Mszy św. Prymicyjnej w Swarzewie w dniach 25-28 marca 1997 r., 55. rocznicę zgonu w dniu 7 marca, 85. rocznicę przybycia do Pelplina, by pracować tam dla dobra diecezji chełmińskiej i Kościoła, o czym przypomniał nam w dniu 125. rocznicy urodzin bpa Dominika w dniu 7 listopada 1995 r. podczas Mszy świętej pod przewodnictwem arcybiskupa Gocłowskiego przy udziale delegacji Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego oraz licznych wiernych modląc się o Jego rychłą beatyfikację. Oczekujemy tej beatyfikacji jedyne go Kaszubę w roku 1977 w Gdańsku w kościele św. Ignacego, podczas wizyty Ojca Świętego w 100-lecie podjęcia w tej parafii pracy kapłańskiej, w 55-lecie pochowania, w czasie okupacji, na cmentarzu tej parafii w roku 1942 i 50-leciu uroczystego pogrzebu na cmentarzu w Pelplinie wśród wiernych i obok grobu 353 kapłanów-męczenników diecezji chełmińskiej, zabitych przez okupanta hitlerowskiego. Byli oni wszyscy wychowanymi Jego w seminarium duchownym, byli tymi, którzy wiarę przynosili nam w modlitwie, byli synami tej, najbardziej w Polsce umęczonej przez wieki, diecezji chełmińskiej. On był ich nauczycielem, on był ich ojcem duchowym. Jego, w październiku 1939 roku okupant chciał pozbawić życia za to, że był kapłanem, za to że był Polakiem, za to że był synem naszego regionu kaszubskiego od Chojnic aż po Hel, za to że był pierwszym biskupem Polakiem sufraganiem po latach zaborów.

Postępują prace w kurii biskupiej w Pelplinie o beatyfikację naszych diecezjalnych męczenników. I my działamy, oczekujemy, my wychowankowie pelplińskiego gimnazjum, my naocni świadkowie życia naszego Dominiczka, my cywile nieliczni już bardzo, byśmy wraz z nami tej beatyfikacji doczekali w roku 1997, roku 1000-lecia Gdańska i św. Wojciecha. Powiedziałem, że tej beatyfikacji oczekujemy w Gdańsku, w kościele św. Ignacego, gdzie ksiądz Dominik przed 100 laty został wikarym!!!

Właśnie tam mogłyby się odbyć uroczystości beatyfikacyjne i moim zdaniem, tylko tam.

W roku 1997 obchodzić będziemy 200-lecie naszego hymnu narodowego: „Jeszcze Polska nie zginęła”, a przecież napisał go i stworzył gen. Józef Wybicki, nasz Kaszuba z Będmina, który jako młody człowiek w tej parafii się wychował i uczył w gimnazjum jezuickim prowadzonym w tym zakonie i wyrósł na wspaniałego Polaka, polityka, generała. Dwóch wielkich synów regionu kaszubskiego, dwóch wielkich Polaków!!!

Dziękujemy Stwórcy i Matce Bożej za ten wielki dar. Okażmy swoją wdzięczność.

Kim był więc sługa Boży?

Wszystkie ważne wydarzenia jego życia miały miejsce pod skrzydłami Matki Bożej Swarzewskiej. Tam się modlił, tam kościół konsekrował, do tego miejsca często wracał do swojej ubogiej chatki kaszubskiej, do swoich bliskich na cmentarzach, do swego dzieciństwa i młodości. Podobnie w Pelplinie, gdzie chodził do sławnego gimnazjum Collegium Marianum, gdzie był moim starszym kolegą, w Chełmnie, gdzie zdał maturę i tam pracował w internacie młodzieży męskiej i jako ojciec duchowny w szpitalu, gdzie mój ojciec i dziadek byli lekarzami-chirurgami, a później w Chojnicach.

Wszyscy, którzy Dominiczka znali, byli głęboko przeświadczeni o jego świętości. Biskup Dominik to człowiek o ogromnym autorytecie moralnym.

Był to współczesny święty, daleki od dawnych wzorców i ideałów. Nie był to święty z pochyloną głową i aureolą wokół niej, święty ociekający złotem, święty w udrapowanych szatach, do którego trudno się zbliżyć, nawet spojrzeć. On realizował w swoim życiu ideał soborowej świętości. W konstytucji dogmatycznej czytamy, że świętość to bardziej ludzki, bardziej człowieczy sposób życia, święty jest bardziej wrażliwy na sprawy i problemy drugiego człowieka, bardziej otwarty na Boga. Świętość, to pełna realizacja miłości.

Świętość, to miłość. I tu zgadzamy się w pełni z księdzem Pasierbem, który stwierdził w książce „Gałęzie i liście” pisząc o biskupie Dominiku, że „nadmierzająca w tym ży-

ciu była zwyczajność”. Była to świętość dobroci na wzór Boga, który jest bogaty w miłosierdzie. To był człowiek o ośmiu błogosławieństwach, to był błogosławiony cichy, czystego serca, pokój czyniący, ubogi w duchu, który znosi prześladowania dla sprawiedliwości.

Gdy spotkaliśmy go przed katedrą w naszym gimnazjum, gdy szedł do swoich obowiązków, podchodził do nas, rozmawiał, dopytywał o wyniki w nauce i inne sprawy, On, podając rękę oczekiwał ucałowania pierścienia biskupiego z relikwią. Nie zawsze się to udawało. Całowaliśmy rękę, czego w swej skromności nie lubił. Mówił wówczas: „Synku, synku, religię trzeba mieć w sercu, a nie na kolanach”.

Mieszkał w kanonii naprzeciw katedry i miał tam ogród, w którym pracował. Siostry jego prowadzące mu gospodarstwo przyszły kiedyś mówiąc: Koszuś, chłopcy w ogrodzie kradną jabłka. Biskup na to: „Uważajcie, żeby im się co złego nie przytrafiło”.

To był przyjaciel każdego człowieka, którego spotkał na swojej drodze życia.

W Toruniu, po wybudowaniu mostu przez Wisłę, na poświęcenie zaproszono bpa Dominika. Stoją pułki wojska, orkiestra, wysocy urzędnicy, wójt. Po wstępnych uroczystościach ma dokonać poświęcenia. Jednak ksiądz biskup najpierw odmawia modlitwę za pięciu robotników, którzy zginęli tragicznie w trakcie budowy mostu. Dopiero po modlitwie za nich i ich rodziny dokonał poświęcenia.

Zatem człowiek, a potem jego dzieło. Najpierw serce i myśl ku Stwórcy, a potem dzięki Stwórcy do pamięci o dzieło rąk ludzkich, które mają wykonywać wolę Pana!

Zacnych obecnych proszę, uczynmy wspólnie modlitwę i działaniem, by nasz Dominiczek, sługa Boży, został wyniesiony na ołtarze jako jedyny z regionu kaszubskiego za naszego jeszcze życia. I to w roku przyszłym, abyśmy mogli przez Matkę Bożą Swarzewską, którą tak ukochał i której służył, zanosić nasze troski i zmartwienia, prosząc o łaski, gdyż On powiedział: „Wiele trzeba cierpieć, wiele pracować, ale nade wszystko należy miłować”.

Henryk Sirwind-Łukowicz

Përznã szportu

- ***
- Wiész Augùst, mòja białka zawdë gòdò, że chłopi są wszëtcë jednaczi.
- Nė i co z tegò - òdgadëje Gùst.
- Nė jo, le jò wiedno sztanëjã, jak òna do ne doszła.
- ***
- Agneskò, chca të bė jachac pėsznym autem?
- A chtėz bė nie chcòł!
- Tedė pòj, tam stoji dėcht nowi pòmalowórny autobus.
- ***
- Wiész, Franc sã chce rozėnc z Mònika.
- Nė czemù?
- Bò òna gò nazwa idiota.
- A jakzė to?
- Nė jo, Franc przėszed dodóm, a jegò białka bėła w łòżkù z jinym.
- Nė i co?
- Òn sã spitòł, cėz wa tam robita? A òna òdpòwiedza: - Nie widzysz të stòri idiota!
- ***
- Mòłi Jank dowiedzòł sã òd mėmczì, że jegò starka mò nòzwėskò Gòłąbk.
- Mėmkò, pòwiėdz, czė naja starka rozmiejje tėz latac?

„Pięknie brzmi od ołtarza”

dok. ze str. 1

E.P. Do Babich Dołów ksiądz został skierowany w 1988 roku. Nie było jednak przerwy w odprawianiu mszy po kaszubsku. Przypuszczam, że ich odbiór w Babich Dołach mógł być utrudniony. Półowę parafian stanowią przecież wojskowi, a więc raczej nie-Kaszubi.

ks. E.S. Rzeczywiście, nie ma tu zbyt wielu Kaszubów. Mieszkają oni w samej wsi oraz pobliskiej osadzie rybackiej. Jednakże ci, którzy uczęszczali na msze w Małym Kacku, przyjeżdżają również tu. Pojawiają się też nowi, szczególnie z Oksywia, gdzie mieszka bardzo dużo Kaszubów, z Chyloni oraz z centrum Gdyni.

E.P. Rozumiem, że msze te nie różnią się zbyt od wszelkich innych niedzielnych - naturalnie, za wyjątkiem języka liturgii. Czy są też jakieś szczególne intencje im towarzyszące?

ks. E.S. Bywają msze, podczas których modlimy się za wybitnych Kaszubów. Tak, na przykład, obchodzimy każdą rocznicę śmierci Antoniego Abrahama.

W zeszłym roku zmarł nasz rzeźbiarz i poeta Henryk Hewelt. Za niego niedawno odprawiliśmy mszę świętą po kaszubsku. No bo, jakże można by inaczej, skoro on był wielkim piewą języka kaszubskiego. Po polsku, oczywiście, też by to zrozumiał. Ale myślę, że bardziej cieszył się wraz z Panem Bogiem,

gdy modlono się za jego duszę w rodnej mowie.

Przy okazji chciałbym zaapelować do wszystkich Kaszubów, żeby raz w miesiącu poświęcić się i na tę mszę przyjąć do sanktuarium Matki Boskiej w Babich Dołach, które powstało w 1992 roku. Te patriotyczne wartości Kaszubów podkreślamy również w parafialnej gazecie „Gwiazda Maryi”. Zwracam się do Kaszubów, żeby kultywowali swoje zwyczaje, a przede wszystkim język. Trzeba porozumiewać się nim w swoich domach. Jest to piękna sprawa mówić w domu swoim rodzinnym językiem. Ja tego się nigdy nie wstydzę, ani do końca życia wstydzić się nie będę. Choć nieraz spotkałem się z tym, że niektórzy podśmiewali się początkowo na tych mszach. Później jednak przychodzili i mówili: „Księżo Edmundzie, jednak jest to piękna rzecz móc usłyszeć, jak nasza mowa kaszubska płynie od ołtarza”. A ja im mówię: „Nie myślcie, że Pan Bóg po kaszubsku nie rozumie. On doskonale zna nasz język i jak Kaszuba się cieszy, to Bóg razem z nim, a jak Kaszuba się martwi - Bóg też cierpi”. I te wszystkie radości, troski, smutki - moim zdaniem - trzeba Bogu mówić również w języku kaszubskim.

Z księdzem Edmundem Skierką rozmawiał

Eugeniusz Pryczkowski

Rozmowa została przeprowadzona w niedzielę 10 marca dla potrzeb telewizyjnego magazynu kaszubskiego „Rodnò Zemia”, w języku kaszubskim. Emisja nastąpiła w ubiegłą niedzielę, 17 marca.

Norda - Pismiono Kaszëbsczi Zemi

Dodòwk do Gońca Rumskiego, Echa Ziemi Puckiej
Adresa redakcji: Rumia, ul. Morska 15, tel. 712-447, w godz. 9⁰⁰ - 17⁰⁰
Redaguje karno: Eugeniusz Pryczkowski, Kazimierz Klawiter, jak też Witold Bobrowski, Bogusław Breza, Ryszard Hinc, Bernard Hinz, Artur Jabłoński
Wédòwca: Wydawnictwo „Rumina”, drėk - „Rumina”

Franciszek Donarski zasłużony dla Wejherowa

Listopad 1939, Wejherowo. Wkrótce po wkroczeniu wojsk hitlerowskich do Wejherowa aresztowano przez gestapo Franciszka Donarskiego. Wywieziono razem z grupą Polaków do Piaśnicy i zamordowano przez wejherowskich zbrodniarzy spod znaku Waffen SS - Schutzstaffel.

Franciszek Donarski

Franciszek Donarski urodził się 18 grudnia 1896 roku w Welpinie w powiecie tucholskim na Pomorzu. Ojciec, Józef Donarski - rolnik, matka Franciszka z domu Jaruszewska. Młody Franciszek pracował jakiś czas na gospodarstwie rodziców. W 1915 roku zaciągnięty został do armii pruskiej (I wojna światowa 1914 - 1918). W czasie działań wojennych w 1918 roku ciężko ranny stracił nogę i amputowano mu ją powyżej kolana.

Po ukończeniu wojny wrócił do domu rodzinnego. Następnie wyjechał na stałe do Wejherowa. Tu zawarł związek małżeński z panną Agatą Dettlaf z Gościcina.

Na początku 1921 roku zapisał się na kilkumiesięczny kurs dla pracowników biurowych. Następnie podjął studia prywatne w Szkole Handlowej dra Bergera w Toruniu, które ukończył z wyróżnieniem. W Wejherowie zaangażowany został do pracy biurowej w Wydziale Powiatowym, następnie awansowany przez Pomorski Urząd Wojewódzki w Toruniu na stanowisko Referatu Administracyjno-Prawnego w Starostwie Morskim w Wejherowie.

Po wojnie, w 1946 roku w czasie ogólnej akcji ekshumacyjnej Polaków w Piaśnicy, rodzina Franciszka Donarskiego rozpoznała zwłoki swego ojca, które następnie pochowano na cmentarzu katolickim w Wejherowie. Osierocił żonę Małgorzatę (druga żona) i czworo dzieci: Barbarę, Kazimierza, Edmunda i Józefa.

Franciszek Donarski zasłużył się wielce w pracach społecznych w Wejherowie i powiecie, w szczególności jako członek Polskiego Związku Zachodniego i długoletni przewodniczący miejscowego oddziału Związku Inwalidów Wojennych. Tę zaszczytną funkcję pełnił w latach 1928-1939. Na wniosek ministra Spraw Wewnętrznych Franciszek Donarski został uhonorowany przez władze polskie Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Zygmunt Milczewski

Kalãdòrz kaszëbsczi

21 III 1907 - w Puzdrowie pod Sierakowicami urodził się **Bernard Sychta**, jako syn chłopca. Gimnazjum ukończył w Wejherowie, studiował w Wyższym Seminarium w Pelplinie, gdzie otrzymał święcenia kapłańskie 17 XII 1932r. Po wojnie studiował w Poznaniu etnografię, kończąc ją doktoratem w 1947r. Dotychczas jest najznakomitszym dramaturgiem kaszubskim. Najbardziej zasłynął jednak jako autor „Słownika gwar kaszubskich na tle kultury ludowej”, dzieła zawierającego około 50000 haseł. Zasługi Sychty w dziele rozwoju kaszubszczyzny zostały nagrodzone wieloma medalami i wyróżnieniami. Zmarł 25 XI 1982r.

26 III 1881 - w Bukowcu zmarł **Florian Ceynowa**, twórca regionalizmu i budziiciel ruchu kaszubskiego

(ur. 5 V 1817 - w Sławoszynie pod Krokową). Uczęszczał do gimnazjum katolickiego w Chojnicach, potem studiował we Wrocławiu, tam związał się z Towarzystwem Literacko - Słowiańskim. W 1843 warszawskie czasopismo „Jutrzenka, Przegląd Słowiański” opublikowało jego artykuły „Wiljò Nowého Roku” i „Szczodròczi”. Uważa je się za początek współczesnej literatury kaszubskiej. Studiował również w Królewcu, a tytuł doktora medycyny uzyskał w Berlinie w roku 1851. Największym publikowanym dziełem Ceynowy jest „Skòrb kaszëbsko-słowińsczi mowė”. W kaszubszczyźnie rola Ceynowy jest tożsama z rolą Reja w literaturze polskiej.

(aj)